

bereikten deze bovendien klachten dat de legercommandant zich in gesprekken met willekeurige particulieren pessimistisch had uitgelaten over de capaciteiten van het Knil; dat leidde er toe dat hij ter Poorten bij zich ontbood om hem een terechtwijzing te geven. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen dat deze hem door ter Poorten in dank is afgenomen.

Zo ging Indië kritieke maanden tegemoet in een situatie waarin de menselijke verhoudingen tussen de gouverneur-generaal en de legercommandant veel te wensen overlieten.

★

Gelijk vermeld, was de eerste opbouw van de militaire luchtvaart in Indië ter Poortens werk geweest. Hij was met die opbouw begonnen in een periode waarin door velen betwijfeld werd of vliegen in de archipel in verband met de atmosferische gesteldheid wel mogelijk was – ter Poorten meende van wel en in '15 steeg hij voor het eerst van een bij Tandjong Priok gelegen vliegveld op met een *Glenn Martin*-watervliegtuig dat hij zelf in de Verenigde Staten had uitgezocht. Begin '16 werd een bij Kalidjati gelegen terrein als vliegveld voor landvliegtuigen in gebruik genomen (er waren inmiddels bij de *Glenn Martin*-fabrieken acht verkenners en vier lestoestellen besteld) en werd besloten, op de hoogvlakte van Bandoeng meerdere van dergelijke vliegvelden aan te leggen. In '21 ging de Vliegafdeling van het Knil 'Luchtvaartafdeling' heten, in '25 werd bij Andir, enkele kilometers ten westen van Bandoeng, een groot nieuw vliegveld in gebruik genomen dat het centrale vliegveld van de Luchtvaartafdeling zou worden. In de jaren '20 kwamen ook op Sumatra enkele vliegvelden gereed en kwam er een vliegveld op Timor, nadien werden ook elders in de Buitengewesten vliegvelden aangelegd, terwijl hun aantal op Java belangrijk werd uitgebreid.

De Luchtvaartafdeling van het Knil vloog aanvankelijk louter met jagers en verkenners maar in '35 viel het belangrijke besluit, op bommenwerpers over te schakelen. Dat geschiedde tot ongenoegen van de marine welke vreesde dat deze toestellen zoveel geld zouden kosten dat de modernisering van de marine er door zou worden bemoeilijkt, en die bovendien van mening was dat de militaire waarde van bommenwerpers nog geenszins was aangetoond en dat het Knil, dergelijke toestellen aanschaffend, op het terrein kwam van de marine waaraan in de Defensiegrondslagen Indië's 'verdediging op afstand' was toevertrouwd. De